

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

donderdag 30 januari 2014

MEDITATIE

Worden als een kind

De Heere Jezus is met Zijn discipelen op weg naar Kapernaüm. Onderweg hebben de discipelen woorden met elkaar. Wij zouden zeggen: Hoe is het toch mogelijk? Kinderen van God, wandelende met de Heere Jezus op de weg en dan woorden onder elkaar.

Wat komt het hier toch ook weer uit dat Gods kinderen ook mensen blijven. Mensen met een hoogmoedig bestaan. Want de “woorden” die ze onder elkaar hadden, gingen erover wie van hen de meeste zou zijn. Ze hadden het wellicht bedekt gedaan. Misschien wel gedacht dat hun Meester het niet hoorde. Maar wanneer zij in Kapernaüm gekomen zijn, gaat de Heere Jezus ernaar vragen: “Waarvan had gij woorden onder elkander op de weg?” En dan gevoelen die discipelen het wel hoe verkeerd en vleese-

En zeide: Voorwaar zeg Ik u: Indien gij u niet verandert, en wordt gelijk de kinderkens, zo zult gij in het Koninkrijk der hemelen geenszins ingaan.

Mattheüs 18:3

lijk ze bezig geweest waren. Want dan lezen we in het Markus-Evangelie: “Doch zij zwegen; want zij waren onder elkander in woorden geweest op de weg, wie de meeste zou zijn.” Ze zijn beschaamd vanwege die ontdekkende vraag van hun Meester. De meeste te willen zijn. Het leeft in ons aller hart. Het is ten diepste de zonde die we bedreven in het paradijs: als God te willen zijn. Wat heeft die zonde van het hoogmoedige hart al veel verwoesting aangebracht. Ook in het leven van de Kerk des Heeren. Het leeft hier onder de discipelen van de Heere Jezus. Maar wat is het nog groot dat hun Meester erover begint. Wanneer het aan de discipelen had gelegen, dan hadden ze het maar liever verzwegen. Maar de Heere gaat het ontdekken. Dat is tot schaamte en schande van de discipelen, maar aan de andere kant is het zo nodig, opdat het ingeleefd zou worden wie een mens blijft, ook na ontvangen genade. Kennen wij ook die ontdekkende lessen van die Grote Meester? Wat leggen ze toch de schuilhoeken van het hart bloot. Dan worden er zaken in het licht gesteld die wij maar liever verborgen hadden willen houden. Maar wat een zegen om aan onszelf ontdekt te worden, voor het eerst of bij vernieuwing. Maar de Heere Je-

zus ontdekt niet alleen de kwaal, Hij wijst ook het middel tot genezing aan. “Voorwaar zeg Ik u, indien gij u niet verandert en wordt gelijk de kinderkens, zo zult gij in het Koninkrijk der hemelen geenszins ingaan.”

Daar staan de discipelen. Ze wilden allemaal zo graag groot worden.

Maar, zegt de Heere Jezus, om in het Koninkrijk der hemelen in te kunnen gaan, moet u klein worden. Wat een les! Dat was nu juist hetgeen zij niet graag wilden. Dat is de weg die tegen ons bestaan ingaat. Maar het is de weg die geleerd wordt op de leerschool van de genade. Immers, het is ook de weg geweest die de Borg moest gaan. Hij was de Gróóteste, maar Hij werd de Minste. Om nu Zijn voetstappen te mogen leren drukken. Dat is nooit meer het werk van de mens, maar het is het werk van Gods Geest in de mens. Om nu in kinderlijke afhankelijkheid, in kinderlijk vertrouwen, in kinderlijk opzien tot de Heere en in ootmoedigheid des harten onze weg te mogen gaan. Dat is hetgeen de Heere Jezus Zijn discipelen als medicijn gaat voorhouden. Het medicijn tegen het hoogmoedige hart. Dan mag de gedurige bede wel zijn: Heere, maak me klein en houd me klein. Het was een vernederende les die de Heere Jezus hier aan Zijn discipelen gaf. Die les heeft hen beschaamd en bedroefd gemaakt over hun eigen bestaan.

Maar de Heere was zo trouw in hun leven door ze langs deze weg weer op hun plaats te brengen. Moge deze les ook in ons midden nog tot verootmoediging zijn. En dat in waarheid beleefd zou mogen worden hetgeen de dichter van Psalm 131 heeft gezegd: “O Heere! Mijn hart is niet verheven en mijn ogen zijn niet hoog; ook heb ik niet gewandeld in dingen mij te groot en te wonderlijk.”

Ermelo,

ds. P. Melis

Inhoud

- 1 Worden als een kind
- 2 Commentaar:
Uitkijken met drank
- 3 Stem uit het verleden
- 4 Geloof en zekerheid (4)
- 5 Even maar...
- 6 Verantwoordelijkheid en
verkiezing
- 7 Standen in de genade (5)
- 8 Uit de oude doos (1)
- 9 Van vrienden voor vrienden
- 10 Boekennieuws
- 10 Kerknieuws
- 11 Berichten
- 11 Kerkdiensten

Uitkijken met drank

'Drank maakt meer kapot dan je lief is'. Die slogan, die al jaren geleden geïntroduceerd werd, heeft zijn betekenis nog niet verloren. Hersenonderzoek heeft inmiddels wel duidelijk gemaakt dat alcohol met name bij jongeren veel schade aanricht. En toch komt overmatig drankgebruik juist bij hen veel voor. Het aantal jeugdige comazuipers dat in het ziekenhuis moet worden opgenomen is schrikbarend.

Geen wonder dat het drankprobleem in de brede maatschappij ernstig genomen wordt. De maatschappelijke schade is groot. Uitgaansgeweld is vrijwel altijd onder invloed van drank. Ook bij andere confrontaties met politie of hulpdiensten leidt overvloedig drankgebruik meestal tot escalatie van het conflict. Wie te veel op heeft, weet niet meer goed wat hij doet en overziet de consequenties van zijn daden niet.

Dat drank en snelverkeer een uiterst gevaarlijke combinatie is, is er de afgelopen decennia door voorlichtingscampagnes en veelvuldige verkeerscontroles behoorlijk in gehamerd. Thans ligt de nadruk vooral op de jongeren. Per 1 januari is de leeftijdsgrens voor de verkoop van alcoholische dranken verhoogd van 16 naar 18 jaar.

De slogan 'Drank maakt meer kapot dan je lief is', heeft zijn betekenis nog niet verloren.

Drankverslaving

Gezien de schadelijke effecten van alcohol op de hersenontwikkeling van jongeren is dat een verstandige maatregel. Eigenlijk zou een mens voor zijn 23ste jaar geen alcohol moeten drinken. Pas dan is de ontwikkeling van je hersenen voltooid. Maar ook voor volwassenen geldt dat je met drank moet uitkijken. Het is gemakkelijker om er aan verslaafd te raken, dan om daar weer vanaf te komen. Evenzo is duidelijk dat bij ouderen die nogal van een glaasje houden, de geheugenfuncties sneller achteruitgaan.

Waar drugsgebruik een betrekkelijk nieuw verschijnsel is, is alcoholisme dat niet. Al in de 19^e eeuw vormde drank een groot maatschappelijk probleem. Vooral onder de arbeidersklasse. Het verschil was wel dat men toen veelal dronk om de armoede en de ellende te vergeten. Nu is overvloedig alcoholgebruik, ook bij jongeren, veeleer een gevolg van de welvaart. Al zit er heel wat accijns op alcoholhoudende dranken, om het geld hoeft men het tegenwoordig niet te laten.

In de 19^e eeuw ontstonden allerlei organisaties van drankbestrijders. Ook in christelijke kring. Een deel richtte zich op matiging van de alcoholconsumptie. Zij zagen vooral de jenever als de grote boosdoener. Anderen wilden elk alcoholgebruik uitbannen. Dat waren de geheelonthouders. Door baptisten en evangelischen werd alcoholgebruik vroeger als zonde beschouwd. En ook nu komt men dat standpunt daar nog tegen. Drank kan in hun beleving niet samengaan met het christen-zijn.

Wijnstok en vijgenboom

Nu kan moeilijk gezegd worden dat de Bijbel alcoholgebruik verbiedt. Over wijn en wijngaarden wordt, met name in het Oude Testament, veelvuldig in positieve zin gesproken. Het mogen genieten van de wijnstok en de vijgenboom, geldt als een teken van Gods gunst (1 Kon. 4:25). Hij geeft de mens de wijn die het hart verheugt (Ps. 104:15). Wijn wordt ook gebruikt bij de bediening van het avondmaal.

Maar de negatieve kanten van drank komen wel degelijk aan de orde. Bekend is de geschiedenis van Noach na de zondvloed. Ook in het Spreukenboek wordt gewaarschuwd tegen overdadig drinken. Want de wijn is een spotter (Spr. 20:1). Zij die bij de wijn vertoeven, die 'lang blijven zitten zonder aan het drinken een einde te kunnen maken' (kanttekeningen) ervaren de negatieve gevolgen daarvan (Spr. 23:29-32). En in het Nieuwe Testament klinkt de waarschuwing: 'Wordt niet dronken in wijn, waarin overdaad is' (Ef. 5:18). Want dronkaards zullen het Koninkrijk Gods niet beërven (1 Kor. 6:10).

De nadruk wordt gelegd op matigheid in het omgaan met drank. Paulus adviseert Timótheus om 'een weinig wijn' te gebruiken (1 Tim. 5:23). Diakenen moeten zich niet tot veel wijn begeven (1 Tim. 3:8). Een opziener moet niet genegen zijn tot de wijn (Titus 1:7). Ook oude vrouwen moeten zich niet tot veel wijn begeven (Titus 2:3).

Daarbij kan men zich voorstellen dat er mensen zijn die, gelet op de droevige gevolgen van drankmisbruik, besluiten om geen druppel (meer) te drinken. Uit sociaal onderzoek is bekend dat in relatief veel gevallen kinderen met een vader die veel dronk, zelf ook aan de drank zijn. Slecht voorbeeld doet immers slecht volgen. Maar onder die kinderen zijn tevens relatief veel geheelonthouders. Die hebben thuis zoveel drankellende meegemaakt, dat ze er ver van willen blijven.

In Jeremia 35 vinden we de geschiedenis van de Rechabieten. Jonadab de zoon van Rechab had zijn nageslacht gezegd geen wijn te drinken. Waarom precies is niet duidelijk. Wellicht door wat hij om zich heen had gezien. De gehoorzaamheid van de Rechabieten aan dit menselijk bevel wordt door God aan de inwoners van Juda en Jeruzalem ten voorbeeld gesteld.

Moeilijk te handhaven

In de huidige situatie is het terecht dat de overheid probeert het drankgebruik in te perken. Met name het drankgebruik van jongeren. Dat is overigens niet eenvoudig. Het verbod om aan minderjarigen drank te verkopen of te schenken, is moeilijk te handhaven. Maar dat was het ook toen de leeftijdsgrens nog op 16 jaar lag.

Zo'n verbod werkt in ieder geval drempelverhogend. Bovendien geeft het de ouders enige steun in hun moeizame pogingen om hun kinde-

ren bij de drank weg te houden. In veel gevallen echter gaan ouders veel te makkelijk met alcohol om en laten ze hun kinderen ook in dit opzicht veel te veel vrij.

De afgelopen decennia is het gezag dat ouders hebben over hun grotere kinderen, duidelijk afgenomen. Dat heeft allerlei oorzaken. De overheid heeft daar ook toe bijgedragen. De meerderjarigheidsgrens werd verlaagd en jongeren werden eerder geacht zelf allerlei beslissingen te kunnen nemen.

Dat maakt het moeilijker om ouders aansprakelijk te stellen voor het gedrag van hun kinderen. Vaak moeten ze immers bekennen dat ze er ook geen greep meer op hebben. Zeker als het gaat om het drinkpatroon en het uitgaansleven. Helaas geldt dat in nogal wat gevallen ook voor onze gezinnen.

Misschien moet wel gezegd worden dat we in het verleden wat te makkelijk met drank zijn omgegaan. Hier en daar was het onder ons gebruikelijk dat aan het einde van het huisbezoek de ambtsdragers een borreltje kregen. Het was dan verstandig om niet te veel huisbezoeken achter elkaar te doen. Zoiets zal nu wel niet meer voorkomen. Ook bij begrafenismaaltijden werd vroeger sterke drank geschonken.

Heeft dat er toe bijgedragen dat thans juist ook in orthodox protestantse regio's de drankketen floreren? En dat daar soms gemakkelijk over gesproken wordt? Er wordt wel flink gedronken, om niet te zeggen gezopen, maar onze jongeren gaan in ieder geval niet naar de disco, zo redeneert men. En als ze dan op zaterdagavond maar voor 12 uur thuis zijn, dan valt het eigenlijk nog best mee. Ook al hebben ze dan veel en veel meer gedronken dan goed voor hen is. De gevolgen daarvan zijn zondagsmorgens nog merkbaar.

Net als de opstootjes en vernielingen bij de jaarwisseling, stellen ook deze drankketen op de Veluwe en elders, het orthodoxe volksdeel in een kwaad daglicht. Juist daar waar men zo zwaar en zo streng is, kom je dat volop tegen! Nu de centrale overheid probeert het drankgebruik van jongeren in te perken, zou het erg zijn wanneer geconcludeerd moest worden dat zij juist in de biblebelt weinig steun krijgt van ouders en gemeentebesturen.

De noodzakelijkheid van de wedergeboorte

'Verwonder u niet dat Ik u gezegd heb: Gijlieden moet wederom geboren worden.'

Johannes 3:7

De vruchten of bewijzen van waarlijk wedergeboren te zijn, zijn vooral: *Gevoel en smart over de zonden van het hart*, ook al breken zij niet uit in daden. O, wat roept David uit over zijn zonden en verborgen afdwalingen?

Hartelijk bidden. Wij lezen van Paulus: 'Zie, hij bidt.' O, dezulken hebben ontvangen de Geest der genade en der gebeden.

Zeër begerig te zijn naar voedsel, net als een pasgeboren kind het niet zonder eten of drinken kan stellen. 'Als nieuwgeboren kindkens, zijt zeer begerig naar de redelijke, onvervalste melk, opdat gij door dezelve moogt opwassen.' O, er is een verlangen naar de genademiddelen, omdat het instellingen van God zijn, en de Heere in die weg voedsel toedient.

Jezus is zo'n ziel dierbaar. 'U dan, die gelooft, is Hij dierbaar', namelijk tegen zijn zonden, blindheden, dwaasheden en verkeerdheden. Hij ziet Jezus zo noodzakelijk, om maar steeds in Hem gevonden te worden. Hij dorst naar Jezus' gerechtigheid, ja soms wel eens zo dat die ziel zeer begerig wordt naar de onmiddellijke gemeenschap met de Heere, zoals David in Psalm 42.

Liefde tot God, zoals een kind tot zijn vader. David zegt: 'Ik zal U hartelijk liefhebben, HEERE, mijne Sterkte'. O, die men lief heeft, diens gemeenschap zoekt men met zijn hart.

Liefde tot elkaar, tot de vromen, als broeders en zusters, als kinderen van een vader en moeder. Wij lezen in 1 Joh. 5:1: 'Een iegelijk, die liefheeft Dengene Die geboren heeft, die heeft ook lief dengene die uit Hem geboren is'. O, die God liefheeft, heeft Zijn volk lief.

Af te wijken van de wereld. 'Al wat uit God geboren is, overwint de wereld.' Zo iemand keert de wereld de rug toe. Hij is omgewend, want hij heeft dat licht dat de ganse wereld in het boze ligt.

Strijden tegen de zonden en verzoeking, volgens Gal. 5:17. In zulk een ziel begeert de geest tegen het vlees, en het vlees tegen de geest, en die twee staan tegen elkander. Terwijl het hart van een onwedergeboren mens is als een opengebroken stad zonder muur, waarin alles maar vrij in- en uitgaat.

Tenslotte ook een *opwassen of een begeerte naar wasdom in de genade*. Om op te wassen in de kennis van God, om op te wassen in Hem Die het Hoofd is. Dat is de belofte in Ps. 92: 'Die in het huis des Heeren geplant zijn, dien zal gegeven worden te groeien in de voorhoven onzes Gods'.

Justus Vermeer, 1696-1745

De Buurkerk te Utrecht waar Justus Vermeer naar de kerk ging.

Geloof en zekerheid

We zagen in het vorige artikel dat de mannen van de Nadere Reformatie verschil maakten tussen het wezen en het welwezen van het geloof. In het wezen van het geloof ligt al zekerheid. Op het moment van het geloven is er geen twijfel, dan is het in het hart zalig vol. Men zei vroeger wel met het oog op het verschil in geloofsoefeningen: Of je nu een vingerhoed of een emmer hebt, maar vol is werkelijk vol. In het welwezen van het geloof ligt de verzekering, dat ik persoonlijk deel heb aan Christus en Zijn werk. Hoe komt nu een zondaar tot die verzekering des geloofs?

John Owen

De bekende Engelse theoloog John Owen (1616-1683) is in zijn geschriften (ik denk hier vooral aan zijn bekende werk "De rechtvaardiging uit het geloof") dieper op deze dingen ingegaan. Dr. P. de Vries heeft een dissertatie over John Owen geschreven met als titel "Die mij heeft liefgehad". Van deze dissertatie heb ik hier gebruik gemaakt.

Tegenover de onzekerheid van Rome stelt Owen met nadruk, dat de reformatoren hebben benadrukt, dat het geloof zekerheid met zich meebrengt. Tegelijk zegt Owen dat hij nergens bij de reformatoren heeft gevonden dat elke ware gelovige altijd de volle verzekering heeft van de bijzondere liefde van God tot hem in Christus en van de vergeving der zonden. Als Owen geloof en zekerheid aan de ene kant dichtbij elkaar laat, maar aan de andere kant onderscheidt, doet hij dat heel duidelijk om pastorale redenen. Want de verzekering van het geloof mag nooit zo functioneren dat de ware gelovigen, die daar zo mee kunnen tobben en worstelen, zouden gaan twifelen aan hun zaligheid.

Persoonlijke vragen

Hoe moeten wij nu omgaan met die vraag naar zekerheid en naar verzekering? Ten aanzien daarvan kunnen er zoveel persoonlijke vragen liggen. Laat het duidelijk zijn dat het geloof in de wedergeboorte in het hart wordt gewerkt. Als de Heere in de wederge-

John Owen.

boorte Zijn werk in ons hart begint, krijgen we deel aan de volle Christus. Dat geloof is geen verdienende oorzaak, het is alleen een instrument. De gerechtigheid, waarmee een zondaar voor God kan bestaan, ligt alleen in Christus. Die Zijn gerechtigheid zondaren toerekent alsof zijzelf alles hadden volbracht en het geloof is een instrument dat de Zijnen in de gemeenschap met Christus houdt. Door het geloof worden Gods kinderen met Christus verenigd. Dan ligt het rotsvast *aan Gods kant*. Maar wat nu aan Gods kant vastligt, dat moet ook *aan mijn kant* vastgemaakt worden. Dat is de weg van de oefeningen van het geloof.

Juist in dat opzicht komen de mannen van de Nadere Reformatie zo heel dicht bij het aangevochten en bestreden hart. Een bekommerd hart, dat bekommerd is over de zonden, wordt ervan overreed, dat het alleen wel zal zijn voor de eeuwigheid, als ik deel heb aan Christus. Daarbuiten kan en mag er geen rust zijn. Als ik die verzekering mis van mijn aandeel aan Christus en de vergeving van mijn zonden, dan is er zoveel vertwijfeling, zoveel bekommering.

Vierschaar der consciëntie

Onze vaders hebben in dit verband gesproken over de rechtvaardigmaking in de vierschaar der consciëntie. Ik wijs in dit verband op de indrukwekkende preek van Comrie over de rechtvaardigmaking naar aanleiding van Romeinen 5:1. Het woord *vier-*

schaar heeft de betekenis van een rechtsgeding, van een proces. Het is een juridisch woord, dat wil zeggen een woord ontleend aan de rechtspraak. Dat is voluit Bijbels, want als Paulus spreekt over de rechtvaardiging van de goddeloze, dan gebruikt hij voor rechtvaardiging een voluit juridische term. En als er gesproken wordt over *consciëntie* dan is dat hetzelfde als het geweten.

Wanneer de Heere een zondaar gaat brengen tot de verzekering van het aandeel aan Christus en de vergeving der zonden, dan vindt er een proces, een rechtsgeding plaats in het geweten, in de consciëntie. Een mens krijgt dan tot in het diepst van zijn innerlijk met God te doen, als de Heilige en Rechtvaardige. Zoals we dat lezen van Manasse, die erkende dat de Heere God is. Als we de preek van Comrie over Romeinen 5:1 goed lezen, merken we dat Comrie ervan uitgaat dat dit rechtsgeding gespannen wordt als God Zijn werk in het hart begint. Al direct krijg ik dan met God te doen, zodat de Heere levende werkelijkheid wordt in mijn leven. In een rechtsgeding is er een rechter, een aangeklaagde en zijn er aanklagers. Die aangeklaagde ben ik dan zelf en die Rechter, dat is die God waarmee ik te doen gekregen heb. Tot in het diepst van mijn geweten ga ik mij dan schuldig kennen tegenover die God, houd ik geen grond meer over om op te staan voor Gods aangezicht.

Als het gaat over de aanklagers moeten we denken aan de wet, die mij schuldig stelt, aan de satan, die genoemd wordt de "verklager der broeders", aan mijn eigen geweten, dat de Heere gelijk leert geven in het rechtvaardige van Zijn oordeel. Het is een proces, een rechtsgeding in het geweten. Dat kan soms lang duren. Hier kan een proces soms ook lange tijd duren, het kan een lange weg zijn met worstelingen en strijd.

Als men Comrie daarover leest, dan is er soms hoop en moed vanuit de beloften van het Evangelie, dat het ook voor deze schuldige zondaar zou kunnen. Maar keer op keer kom ik toch weer - en al dieper - als een diep schuldige voor de heilige en rechtvaardige God te staan.

De vrijspraak

Hoe gaat nu die vrijspraak in zijn werk? Want een proces kan een hele tijd duren, maar het moet uiteindelijk komen tot de uitspraak van de rechter. Hoe komt de hoogste Rechter nu tot een uitspraak? Wel, Christus staat

met Zijn verdiensten voor het aangezicht van God de Vader en op grond van die verdiensten, waarin de Vader een volkomen genoegdoening heeft gevonden, spreekt de heilige God de schuldige vrij van schuld en straf. Waar staat nu die vrijspraak? Waar vind ik die? Die vind ik in het Evangelie.

In het Evangelie is de vrijspraak van de goddeloze op grond van de verdiensten van Christus gedocumenteerd. En wat een wonder als ik daar sta tegenover de Heilige als een diep-schuldige tot in het diepst van mijn ziel en geen grond meer vinden kan om voor God op te staan, en de Heilige Geest brengt die vrijspraak vanuit het Evangelie in mijn hart. Dan mag ik het door het geloof omhelzen. Hoe onmogelijk het eerst was om te geloven, maar dan wordt het onmogelijk om het niet te geloven. Dan mag ik mij door dat dierbare geloof verlaten

op dat vrijsprekende woord van het Evangelie en dan vindt mijn ziel vrede met God. 'Wij dan, gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God, door onze Heere Jezus Christus.' (Rom. 5:1).

Laten we luisteren naar Comrie ('Verhandeling van enige eigenschappen van het zaligmakend geloof', Utrecht, 2012, blz. 88): 'De bekendmaking van het vonnis vindt in uitwendige zin plaats in het dierbare Woord van de Heere, waarin de weg van de rechtvaardigmaking helder en duidelijk geleerd en geopenbaard wordt, namelijk: wie in Christus gelooft, heeft het leven ... Dit vonnis wordt vroeger of later evenwel ook inwendig aan de gerechtvaardigde bekendgemaakt door de middellijke of onmiddellijke werking van de Heilige Geest. *Middellijk* doet de Geest dit wanneer Hij de ziel verlicht door de kenmerken die God in Zijn Woord geeft van hen

die gerechtvaardigd zijn, ook te doen opmerken in het eigen hart. Dit is het wat de apostel leert in Romeinen 8:16: 'De Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn.' *Onmiddellijk* doet de Geest dit zonder de kenmerken, als Hij de ziel van tijd tot tijd de vrijspraak zo krachtig doet ervaren, dat ze die ten volle kan geloven en ervaart dat het door blijdschap ruim in het hart wordt. Dan kan deze mens zeggen: 'Loof de HEERE, mijn ziel, en vergeet geen van Zijn weldaden; Die al uw ongerechtigheid vergeeft, Die al uw krankheden geneest; Die uw leven verlost van het verderf, Die u kroont met goedertierenheid en barmhertigheden; Die uw mond verzadigt met het goede, uw jeugd vernieuwt als eens arends.'

(wordt vervolgd)

Zeist,

ds. J.J. van Eckeveld

Even maar...

In de kiem smoren

Vreselijk, zo'n bloedbad in Bethlehem! Waar Jezus komt, breekt de hel los. Het moeten zo ongeveer twintig kinderen geweest zijn. De marge van twee jaar werd ruim genomen, de regio ook: in Bethlehem en omgeving. Ze zijn omgebracht in opdracht van Herodes de Grote. Hij waande zich groot, omdat hij de tempel renoveerde. Hij was echter een groot beest. Hij hoorde de tijding van de geboren Koning der Joden. Dat ontroerde hem zelfs. Heeft de tijding van de geboren Koning der Joden u ook nog ontroerd? Zo niet, dan moet u maar niet denken dat u innerlijk beter bent dan deze Herodes. Zelf was hij geen geboren Jood, geen nakomeling van Jakob. Hij was ook geen geboren koning, maar een vazal van Rome. *In de kiem smoren*, dát was zijn duivelse drijfveer.

Het is een hels beginsel: 'Wat je in het prille begin opruimt, daar heb je verder geen last meer van. Richt je op het prille, het meest kwetsbare: van een mensenleven, van een geweten, van een huwelijk, van een indruk. Zorg dat het zich niet verder

ontwikkelt.' Het is duivelse tactiek! Het gaat satan daarbij altijd om het levende Kind. Dát mag niet leven. Dat moet sterven, zo is zijn helse plan. Inderdaad, dat zal ook gebeuren. Maar het heilig Kind moet eerst zwerven, vervolgens sterven en daarna zal Hij erven. Eerst moet Hij naar het diensthuis, vervolgens naar Galiléa en dan zullen moordenaars-handen Zijn onschuldig bloed doen vloeien. Op Gods tijd. Pas wanneer Zijn ure gekomen is zal de Vader Zijn enig Kind overgeven - niet overlaten - in wrede moordenaarshanden. Een groepje bange Galileërs zal straks overblijven. Dan zal satan wéér proberen alles in de kiem te smoren. En zo blijft hij maar doorgaan... Het begin(sel) echter van het levende Kind kan nooit gesmoord worden. Al breekt de hel los. Al worden er tranen geschreid van troosteloze ouders. 'Geklag, geweent en veel gekerm' (Matth 2:18). We horen dan de naam van een troosteloze moeder. Zij moet zien dat er niets van haar kinderen terechtkomt. Er is alleen maar dood, doem en ondergang voor ogen. Geen uitzicht, geen toekomst. Wie is die moeder?

Een afgodische vrouw, opstandig en leugenachtig van zichzelf. Let u er eens op, déze treurende vrouw hoort: 'Er is verwachting voor uw nakomelingen' (Jer. 31:15-17). God zal Zich over haar bedreigde nageslacht ontfermen. Waarom? Om die vrouw? Om die kinderen? Nee, alleen maar om het levende Kind, Dat uit 's vijands land zal wederkeren... om na zwerven en gehoorzamen alsnog in moordenaarshanden om te komen. Daarom is er genadige ontferming in het nu levende Kind, Dat altijd bidt in 's Vaders schoot (Joh. 1:18). Hoort de hemel ons wenen over onze hopeloos verloren kinderen? Hoort de hemel het wenen van ver gezonken kinderen als Efraïm? Hoort de hemel onze levende klacht over de verdiende straf? In het levende Kind alleen ligt hoop en verwachting. Het enige Troetelkind van de Vader leeft om te bidden. Voor overtreders van de baarmoeder aan. Zij zijn niet beter dan Rachel en Efraïm. Waarom dan toch verwachting? Omdat de kiem uit God nooit gesmoord kan worden.

v. A.

Verantwoordelijkheid en verkiezing

Pieter Rouwendal heeft een boekje geschreven over verantwoordelijkheid en verkiezing. Het is een vraag - zo schrijft hij in het voorwoord - waar veel mensen mee worstelen. Rouwendal is niet tevreden met hen die kiezen voor een deel van de waarheid of voor de paradox, zonder moeite te doen dat een paradox een schijnbare tegenstrijdigheid is.

Voor veel mensen is genoemd onderwerp een harde noot waar zij hun tanden op stuk bijten zonder iets te bereiken. Rouwendal probeert in dit boekje deze harde noot te kraken, zodat het eetbare en voedzame deel van de noot zichtbaar wordt. Het doel van de schrijver is om aan te tonen dat de verantwoordelijkheid van de mens en de verkiezing van God niet met elkaar strijden. Hij heeft bij het schrijven vooral de jonge mensen op het oog. Rouwendal wil teruggrijpen op de werken van de oude gereformeerde theologen. De hedendaagse (bevindelijk-)gereformeerde theologie, die uitgaat van 'het spanningsveld' en de 'paradox', mist volgens de auteur de helderheid van vroeger. Met name verwijst hij regelmatig naar de Dordtse Leerregels.

We willen benadrukken dat Rouwendal op een integere wijze met deze probleemstelling omgaat. Zo laat hij in dit boekje het werk van God in de wedergeboorte helemaal bij de Heere. Het 'zonder ons, in ons' van de Dordtse Leerregels komt volledig tot zijn recht. Dat geeft vertrouwen. Tegelijkertijd wordt op een eerlijke wijze aan de orde gesteld hoe dan de oproep tot bekering en geloof een plaats moet krijgen. Hoe kan deze oproep klinken terwijl Gods verkiezing onafhankelijk is van enige menselijke daad of keuze en Gods werk in de wedergeboorte eenzijdig is?

In zijn 'zoektocht' heeft het woordje "verantwoordelijkheid" bij Rouwendal een grote plaats. Dat blijkt al uit de titel: het woordje "verantwoordelijkheid" wordt genoemd vóór de verkiezing. Dat is ook het uitgangspunt van Rouwendal. We moeten niet beginnen bij Gods besluit. Daar zijn wij

mensen te klein voor. Volgens hem moeten we juist beginnen bij onszelf, de mens die verantwoordelijk is. Wij willen verantwoordelijk zijn voor de goede dingen die we doen. Dan is het consequent om ook verantwoordelijk gehouden te worden voor de zonden die we doen. Daarbij komt, dat we niet tot zondigen worden gedwongen. Die verantwoordelijkheid geldt ook de zonde in Adam. Onze onmacht heft die verantwoordelijkheid niet op. Het maakt onze schuld juist groter. Zo stelt de wet schuldig.

Zo is er ook een verantwoordelijkheid ten opzichte van de verkondiging van het Evangelie. Wie gelooft wordt behouden, wie niet gelooft gaat verloren. Zoals de mens op de wet reageert met zonde, zo reageert hij op het Evangelie met ongeloof. Daar is God niet verantwoordelijk voor, maar de mens.

Vervolgens wijst Rouwendal erop dat de mens in zekere zin niet verantwoordelijk is voor zijn behoud. God zorgt ervoor dat Hij geloof in de mens voortbrengt en dat de mens zich gaat bekeren. Dit komt voort uit Gods welbehagen. Hij neemt de verantwoordelijkheid om degenen die Hij verloor zalig te maken.

Met deze verwoording hebben wij toch wel wat moeite. Is God verantwoordelijk? Ten opzichte van wie? Ten opzichte van Zichzelf? Maar is er dan nog wel sprake van verantwoordelijk zijn? Is dit boekje toch niet teveel geschreven vanuit de mens en zijn overwegingen? Of om het wat deftiger te zeggen: is het niet te veel antropologisch ten koste van het theologische? Had niet veel meer naar voren moeten komen dat God altijd Zijn eer zoekt? Is het niet juist dát waarvoor de zondaar ingewonnen wordt? Ja, dat de Heere rechtvaardig zou zijn als Hij allen voorbij zou gaan. Daarom beginnen onze Dordtse Leerregels hier ook mee. Leest u D.L I, 1 maar: '...zo zou God niemand ongelijk hebben gedaan, indien Hij het ganse menselijke geslacht in de zonde en vervloeking had willen laten en om de zonde verdoemen...' Daar begint 'Dordt'. Daarom moeten wij daar ook

in ons denken, gevoelen en schrijven beginnen. Dat is nu een onuitsprekelijk wonder dat de Heere in Christus nog zondaren naar Zijn verkiezend welbehagen zalig maakt.

In de praktische uitwerking gevoelen we deze moeite ook. Het voert te ver om in deze recensie op de details in te gaan. We zouden bijvoorbeeld willen wijzen op de uitwerking van Filippenzen 2:12 en 13. Uit de eerste woorden van vers 12 blijkt duidelijk dat dit alleen tegen Gods kinderen gezegd wordt. Deze verzen wijzen niet op onbekeerden die aan het werk worden gezet.

Ook hebben we moeite met de opmerking dat tijdens een huisbezoek niet naar het begin mag worden gevraagd. Hoewel er een korte paragraaf aan is gewijd - blijkbaar heeft de auteur het aan gevoeld - zou de plaats van het genadeverbond aan de orde moeten zijn gekomen. Zo zou er meer te noemen zijn.

De kern van de vragen die we bij dit boekje hebben over gehouden is die harde noot. Waarom is het een harde noot? Niet zozeer omdat er een spanningsveld moet worden opgelost, maar omdat wij van nature vijanden zijn van Gods welbehagen. Waar door wederbarende genade die vijandschap wordt vermurwt, blijft er aanbidding en verwondering over. Daar blijven zelfs geen harde stukjes van een noot meer over! Daar is ongeloof eigen schuld en de gave van het geloof pure soevereine genade. Daar is tóch het spreken vanuit Gods welbehagen in Christus wat ruimte geeft.

Is dat het niet wat onze Dordtse Leerregels hebben beoogd? Paulus heeft in Romeinen 9:19 de vraag weergegeven die in dit boekje aan de orde komt: 'Gij zult dan tot mij zeggen: Wat klaagt Hij dan nog? Want wie heeft Zijn wil wederstaan?' Het antwoord is ook gegeven: 'Maar toch, o mens, wie zijt gij, die tegen God antwoordt? Zal ook het maaksel tot dengene die het gemaakt heeft, zeggen: Waarom hebt gij mij alsoo gemaakt? Of heeft de pottenbakker geen macht over het leem, om uit denzelfden klomp te maken het ene een vat ter ere, en het andere ter onere?' Eigenlijk zou dat ons genoeg moeten zijn.

N.a.v. "Verantwoordelijkheid en verkiezing", Pieter Rouwendal, uitg. Brevier, Kampen, ISBN 978-94-91583-16-2, 126 pag., € 12,50.

Barneveld-Centrum, ds. D. de Wit

Standen in de genade

Er loopt een rode draad door de Gereformeerde Gemeenten van het onderwijs en de prediking over de standen in de genade. En ook daarbuiten. Naar aanleiding van de verschijning van een boek van de puritein Ralph Venning hebben we in vier artikelen aandacht geschonken aan dit onderwerp. Nu komen we bij het boek zelf. Daarin krijgen we veel onderwijs over het geestelijke leven.

Ralph Venning (± 1621-1674) behoorde tot de 2000 Engelse predikanten die onder koning Karel II de kerk verlaten moesten. De koning legde de Anglicaanse Kerk wetten op die elke predikant moest aanvaarden. In deze wetten werd een kerkregering opgedrongen die tal van puriteinse predikanten op grond van Gods Woord niet konden aanvaarden.

Tot zijn sterven preekte Venning in een gemeente van independenten in Londen. De Heere verleende hem vele gaven van hart en hoofd. En een mild hart jegens de armen! Ook zijn preekgaven maakten Venning geliefd. Maar - wat veel belangrijker is - de Heere onderwees Zijn kind en knecht in de heilgeheimen van zalig worden. Zo mocht hij deze verborgenheden verklaren. Daarvan

plukken wij de vrucht, nu een boek van hem uit het Engels is vertaald. Het boek kreeg als titel mee: "*Leren op de school van Christus. Standen en voortgang in het geestelijke leven*"

(Uitg. Brevier, Kampen; ISBN 978 94 91583 04 9; 288 blz.; € 24,90).

Sterken en zwakken

Venning begint zijn boek met de vaststelling dat 'iedereen' toestemt dat er graden zijn in de genade. Het is zijn begeerte om vanuit de Bijbel licht te laten vallen op dit onderwerp. Er zijn - zo schrijft hij - lammeren en schapen, sterken en zwakken, gevorderden en zuigelingen. Door de Schrift wordt dit 'ontegenzeggelijk zo gesteld en de ervaring bevestigt het'.

Waarom zijn er standen in de genade?

Ralph Venning

De diepste oorzaak ligt in de 'onderscheid makende genade van God, die sommigen sneller doet toenemen dan anderen. Alle groei en vrucht is van Hem afkomstig, maar sommigen zegent Hij overvloediger', schrijft Venning.

Elk van Gods kinderen zal ook 'vroeger of later opgroeien tot die mate van de volheid van Christus waartoe ze voorbestemd zijn'. De Heere bepaalt Zelf wanneer een bos gerijpte korenaren klaar is voor Zijn oogst. Sommigen sterven als vaders in de genade, anderen als jongelingen of kinderen, weer anderen als zuigelingen. Daarin is de Heere vrij.

Johannes

Zelf legt de predikant het onderwerp uit aan de hand van de driedeling die Johannes in zijn eerste zendbrief gebruikt: vaders, jongelingen en kinderen. Daarbij betreft hij ook de benaming zuigelingen, die Paulus gebruikt. Venning verwijst hierbij naar 1 Korinthe 3:1, waar in de Statenvertaling gesproken wordt over 'jonge kinderen'.

De driedeling in 1 Johannes 2 ziet volgens Venning op 'drie onderscheiden standen, met eigen kenmerken, ongeacht hun levensjaren of de tijdsduur van hun christelijke belijdenis'. De Engelse prediker legt er de nadruk op dat het in deze drie standen steeds over kinderen van God gaat. Ze zijn allen 'wedergeboren voor Christus en voor God'. Ze hebben ook allemaal de weldaad van de vergeving van zonden ontvangen, 'de jongste zowel als de oudste, de zuigeling zowel als de

vader in de genade'. Het verschil, zo schrijft Venning, ligt hierin dat ze dat 'niet allemaal even duidelijk weten'.

Het grootste deel van het boek, ongeveer 150 bladzijden, gaat over de zuigelingen in de genade. Daarna volgen zo'n veertig bladzijden over de kinderen, iets minder bladzijden over de jongelingen en nog geen twee bladzijden over de vaders. Waarom schrijft Venning hier zo kort over? Hij voelt zichzelf jong en onbekwaam om hier meer over te schrijven. Dat laat hij graag over aan hen die meerder van jaren zijn. Een treffend bewijs van ootmoed!

Zuigelingen

Een belangrijk kenmerk van de zuigelingen is dat ze God de Vader nog niet als zodanig kennen. Wel drinken ze de geestelijke melk en zijn de eerste beginselen van bekering en geloof in hen te vinden. Zij verlangen ook naar groei.

Zuigelingen zijn, net als de vaders in Christus, 'in Christus Jezus als in de Vader, hoewel ze nog niet zo krachtig in Hem zijn geworteld en gefundeerd'. Zij zijn dan ook meer geneigd om tot God te vluchten dan tot Christus. Het gaat in hun leven meer over de bekering tot God dan dat ze het geloof in Christus beoefenen. Een ziel die wakker geschud wordt en erachter komt God mishaaagd te hebben, smeekt tot GóD. Hij doet dat vanuit een 'algemeen geloof dat Hij barmhartig is'. Maar zulke zuigelingen zijn nog 'nagenoeg onwetend van de eenheid tussen de Vader en de Zoon in dit genadewerk tot de zaligheid'. Ze nemen hun toevlucht tot Gods beloften, maar ze 'kijken niet veel naar Christus, in Wie God al deze beloften gedaan heeft'.

Bij de zuigelingen in de genade is er wel groei waar te nemen. Die groei bestaat, aldus Venning, vooral uit de 'herhaalde daden, of uit het overvloedig zijn in dezelfde daden'.

Venning 'neigt ernaar te geloven' dat in het Koninkrijk van God en Christus meer zuigelingen zijn dan gelovigen van de hogere standen. Ook de discipelen tijdens de omwandeling van de Heere Jezus rekent hij tot de zuigelingen. Deze zullen zeker niet verloren gaan, omdat het goede werk in hen is begonnen. Daarom wil Venning zuigelingen bemoedigen, maar hij spoort hen ook aan tot een voortgang op de weg des levens.

Soldaten

De stand van kinderen treedt in als

er geloofskennis is van God als Vader (1 Joh. 2:13), zo vervolgt Venning. Aan wie openbaart God Zichzelf als Vader? Doorgaans - zo schrijft deze puritein - gebeurt dit aan hen die honger en dorsten naar Zijn Zoon Jezus Christus en Hem krachtig liefhebben.

Door het getuigenis van de Heilige Geest brengt God de Zijnen tot de zekerheid van hun zaligheid. Het is een zekerheid, die naar de gedachte van Venning, 'erg zeldzaam is en minder genoten dan voorgewend of besproken wordt'.

Onder de jongelingen verstaat Venning, naar 1 Johannes 2:12b, de 'roemrijke soldaten van het geestelijk Israël'. De puritein spreekt in dit hoofdstuk vooral over de oefeningen in de geestelijke strijd, maar ook over de geestelijke overwinning door de wapenrustig Gods.

De vaders in de genade vergelijkt Venning met Henoch die leefde in een voortdurende gemeenschap met de Heere. Vaders in de genade hebben

veel geestelijke ervaring die ze ten nutte brengen van anderen. Ze weten hoe ze moeten spreken tot de zwakken en de vermoeiden. Ze weten ook hoe ze moeten onderscheiden tussen huichelarij en oprechtheid, tussen aanmatiging en echtheid.

Overtuigingskracht

Het aantrekkelijke van het boek van Venning is dat hij zo dicht bij de Schrift blijft. Dat geeft het boek ook zoveel overtuigingskracht. Niemand kan Venning op goede gronden beschuldigen van inlegkunde. Juist dit schriftuurlijk-bevindelijke onderwijs van deze door God geleerde puritein kan zijn nut doen in onze tijd. Niet om Venning voor de eigen wagen te spannen - dat is onvruchtbaar - maar om zijn bijbelse en pastorale onderwijs mee te nemen.

(slot volgt)

Middelburg, ds. J.M.D. de Heer

gebruiksvoorwerpen, etenswaren, kleding, muziekinstrumenten en wat dies meer zij, toegepast op zowel het ambt van predikant én de geestelijke nuttigheid ervan voor de hoorders. Vooral dit laatste vond ik erg aansprekend omdat het op een heldere wijze aantoont hoe verscheiden de legering van de kudde kan zijn in een gemeente. De herder der gemeente behoort dit natuurlijk te weten, maar het is goed om het weer eens helder onder ogen te krijgen. Het is dus een *onderwijzend* en *stichtelijk* betoog voor zowel voorganger als gemeente. We lezen dan ook: "Om in het huishouden van deze hooggeachte Vrouwe (zie 2 Joh.1) te dienen, wil ik u opwekken de volgende onmisbare dingen met u mee te nemen."

Ik citeer nu eerst nog het naschrift omdat ook hier het doel van dit werkje nogmaals naar voren komt: 'Lezer, dat allen die de vaten des Heeren dragen, hun werk kennen in wat noodzakelijk is voor de kerk, deze zalvende taak uitoefenende van dag tot dag op het altaar van de eeuwige Jehova, zodat zij voedsel kunnen geven aan de kudde die aan hun zorg is toevertrouwd. Blijf herder en opziener, gebonden in afhankelijkheid aan de Gever en bid om gespaard te blijven voor een zieloze exegesis, door welke sommigen sieraden uit een mesthoop wensen voort te brengen. Wij moeten proberen als as te zijn in de zielsoefeningen voor God, zodat wij een sieraad mogen ontvangen van het heiligdom, tot de glorie van God en de zaligheid van Sion's kinderen.'

De uitverkoren vrouwe en haar kinderen verwachten u aankomende zondag in hun midden. Zij hopen u te zien op de vredige en vruchtbare berg Sions als ge uw ambt bedient als priester, en bidden dat de genadige Opziener over onze zielen u geve duizend talenten gouds als uw inkomen. (...) De lezer voelt wel aan dat we het laatste maar niet letterlijk moeten opvatten, maar moeten zien als *geestelijke vrucht op de prediking*. De bevindelijke waarheid is geen lucratieve business, en een predikant staat 's zondags (of doordeweeks) niet op de preekstoel om z'n geld te verdienen, hoewel we allemaal wel beseffen dat hij ook weer niet alleen van de schone lucht kan leven.

(wordt vervolgd)

Dordrecht, ds. H. Hofman

1

Uit de oude doos

Onlangs was het mijn beurt om ds. J. Schipper toe te spreken namens de classis Dordrecht en P.S. Zuid-West ter gelegenheid van zijn bevestiging en intrede in de gemeente van Leerdam. Op verzoek van de hoofdredacteur heb ik deze toespraak bewerkt en wat uitgebreid voor een artikel in De Saambinder. Met schroom, omdat ik eigenlijk niet de publiciteit zoek.

Maar ook omdat de toespraak een selectie was uit een Engelse brochure die lange tijd geleden is overgetypt, en waarvan de authenticiteit voor mij moeilijk te achterhalen is. Het is dus - net als met een origineel muziekstuk weleens gebeurt - een arrangement van, vrij vertaald naar. De lezer bedenke dit. De inhoud van deze brochure is behartigenswaardig. Zowel predikant als gemeente wordt op een indringende wijze aangesproken. In een drietal artikelen wil ik u weergeven wat ik tegenkwam in een oude doos. Wel te verstaan een oude computerfile van wijlen mijn vader.

Zowel het voorwoord als het naschrift is van een zekere ds. J. van Leeuwen en de volledige titel luidt: "Geestelijke Aantekeningen betreffende het ambt van een herder zoals verwoord in een brief, gericht aan een herder en opziener van een mededienaar te Bethel." Vertaald uit het Engels (ik heb echter alleen de engelse versie, HH) door A. Kloot, te Watervliet, New York. Met een voorwoord van ds. J. van Leeuwen, voorheen predikant bij de Vereniging van Gereformeerden in Aalsmeer, Alkmaar, Barneveld, Dordrecht, Gouda, Hilversum, Neerlandsbroek, Oud-Beijerland, Rotterdam en Utrecht. Uitgegeven bij Cornelis Venik, Uitgever te Gouda. Onder het voorwoord blijkt dat ds. Van Leeuwen zijn bijdrage schreef te Utrecht in 1897.

Genoeg over de bron. Het betreft hier een betoog in Bijbelse beeldspraak over wat een dienaar des Woords verzocht wordt mee te nemen als hij a.s. zondag de kansel beklimt. Beschreven worden een aantal Bijbelse

Van vrienden voor vrienden

Zo'n goedkoop boekje heb ik nog nooit gerecenseerd... Het is zelfs een gratis uitgave, van de Stichting Vrienden van Heidelberg & Dordrecht. Geen flodderboekje, maar een paperbackje van 58 bladzijden in full colour en royaal geïllustreerd. Boordevol informatie over deze stichting. De titel is: "Van vrienden voor vrienden" en deze is veelzeggend.

Wie kent de stichting nog niet? Aan publiciteit ontbreekt het niet en advertenties duiken regelmatig op in de kerkelijke pers. De volijverige secretaris M. Timmermans (Maasdijk 347 te 4264, AN Veen, telefoon 0416-69 17 88, e-mail svvhed@kliksafe.nl) is gaarne bereid om op aanvraag u dit propagandaboekje toe te sturen.

In de jaren waarin ondergetekende deel uitmaakte van een werkgroep binnen deze stichting, was het bestuur interkerkelijk samengesteld. Dat is nog zo. Ds. G. Clements was een aantal jaren voorzitter. Na diens vertrek ligt het voorzitterschap in handen van ds. A. van der Zwan, christelijk gereformeerd predikant. De breedte van de stichting is met acht bestuursleden, een adviseur, een

voorlichter en een assistent-secretaris uit zes onderscheiden kerkverbanden, toch een smaldeel binnen protestants Nederland, dat in reformatorische wateren vaart.

Het doel van de stichting? Dat is, kort samengevat, om in Duitstalige landen de oude waarheid terug te brengen, die in deze landen helaas sporadisch nog gevonden wordt. Geschriften van de (Nadere) Reformatie en de Puriteinen worden in het Duits en zelfs in het Turks vertaald en, wat een zegen, vinden ook nog aftrek. Het is zo schrijnend om te moeten constateren dat juist in Duitsland, waar door Gods bemoeienissen de Reformatie haar oorsprong had, het licht op de kandelaar schijnt gedooft te zijn. We spreken uit trieste ervaringen: zondagse kerkdiensten worden (zeer) slecht bezocht, op groepen zoals mennonieten en Rusland-Duitsers na. Op Kerst, bij rouw en trouw zijn de kerken nog gevuld. Maar verder... overwegend lege stoelen en banken.

We herinneren ons de nietszeggende dienst in een dorpskerkje, een jaar of twintig geleden. Bij toerbeurt ging een predikant in één van de vijf naburige kerken voor. Om de vijf weken dus een dienst. Dat betekent dat vier

kerkgebouwen de deuren op Gods dag gesloten houden. Met een uur stonden we weer buiten en dat werd hoog tijd ook. De organist was op vakantie, de dominee had zijn gitaar meegebracht, klom op een stoel en begeleidde op die manier voor veertien kerkgangers de gemeentezang. Het ergste was nog de inhoud van zijn 'preek', niet meer dan een sociaal praatje.

Om de waarheid weer terug te brengen waar ze ooit verdwenen is, spannen de vrienden van Heidelberg en Dordrecht zich in. Er worden gelden bijeengebracht en het vertaalwerk onder deskundige, schriftgetrouwe leiding is in volle gang. Reeds zagen het licht: "Gebedsgestalten", het bekende boekje van ds. F. Bakker, het "ABC" van Comrie, werken van Hellenbroek, Faulkelius, Matthew Henry, John Bunyan, Thomas Watson, John Owen, William Guthrie e.a. We hebben het dan over totaal circa 30.000 exemplaren. In het Turks verscheen onder meer het boekje van ds. Bakker en de Heidelbergse Catechismus.

Kortom, de stichting doet onder beding van 's Heeren zegen goed en nuttig werk. Er zijn ongedacht wegen en deuren geopend en het gebed mag wel zijn of God ook harten wil openen.

Op bladzijde 4 van dit boekje is het bankrekeningnummer van de stichting vermeld. Want u begrijpt: aan al dat werk hangt wél een prijskaartje...

Gouda,

J. Mastenbroek

Het doel van de Stichting Vrienden van Heidelberg & Dordrecht is om in Duitstalige landen de oude waarheid terug te brengen, die in deze landen nog maar sporadisch gevonden wordt.

BOEKENNIEUWS

"Koningskinderen 2", B. Hooghwerff;
uitg. Den Hertog, Houten;
ISBN 978 90 331 2573 7;
64 blz.; € 9,90.

Opnieuw laat de schrijver B. Hooghwerff van zich horen. Deze keer in een uitgave voor kinderen. Voor volwassenen is eerder het boek over de gouden draad in het Oranjestad verschenen. Daarin werd beschreven hoe de Heere werkte in ons koningshuis. Nu zijn deze geschiedenissen opgeschreven voor kinderen.

Het is belangrijk dat onze kinderen weten van het werk van God in het verleden. Hij heeft ook gewerkt onder hooggeplaatsten. Voor de Heere maakt dit geen verschil. We lezen in deze uitgave van mensen die rijk zijn, maar afhankelijk van de Heere. Dit mogen onze kinderen weten.

De uitgave is geschikt om zelf te lezen, of om voor te lezen. Op een begrijpe-

lijke manier verwoordt de schrijver hoe de Geest heeft geleid in het Oranjestad. De tekeningen van Rino Visser zijn aansprekend. Onder ieder hoofdstuk staat in kleine letters de geschiedenis voor volwassenen samengevat.

Het is goed om ook dit boekje onder de aandacht van onze kinderen te brengen. Het mag vermeld worden wat de Heere in het verleden heeft gedaan, maar ook dat Hij Dezelfde is. We hopen van harte dat er kinderen mogen zijn die hun knieën buigen om te bidden voor onze koning, de koningin en degenen die hun lief zijn.

Het is een duidelijk boekje, dat wij aanbevelen om te lezen. Het is vaak niet duidelijk wanneer er binnen een hoofdstuk een nieuw gedeelte begint. Een aanduiding (een streepje of een tekstkopje) zou de leesbaarheid bevorderen.

Poortugaal,

ds. C Neele

De gemeente Stad aan 't Haringvliet maakte sinds 10 december 1945 deel uit van ons kerkverband. Het is met schroom en weemoed dat de classis dit besluit moest nemen, ziende op de rijke bemoeienissen die de Heere ook met dit deel van Zijn wijngaard wilde maken. De Heere mocht zich over de leden van de afdeling Stad aan 't Haringvliet in Zijn gunst willen ontfermen.

B. Both, scriba classis Tholen.

■ GERICHTE TOERUSTING DIAKENEN (GTD)

Op **donderdag 13 februari** zal er in de Petrakerk van de Geref. Gemeente van Hendrik-Ido-Ambacht, Kerkstraat 10, een toerustingavond georganiseerd worden voor diakenen binnen van de Geref. Gemeenten. Deze bijeenkomst wordt georganiseerd door het Deputaatschap Diaconale en Maatschappelijke Zorg (DMZ) i.s.m. de classes Ridderkerk en Rotterdam en zal aanvangen om 19.45 uur. De heer A. van Voorden van de Sociaal Verbonden Federatie (SVF) hoort een lezing te houden over het thema "Schuldhelpverlening en inkomensbeheer. Valkuilen voor de diaconie?" De SVF is een coöperatie van specialisten in budgetbeheer en schuldhelpverlening. U kunt zich voor deze bijeenkomst aanmelden via kees@vanvugt.fm

■ MUTATIE KERKELIJK JAARBOEK 2013

* Pag. 205, **gemeente 's-GRAVENZANDE**.
Het adres van de scriba is gewijzigd in:
Van Scorel 10, 2681 NZ Monster.

* Pag. 298, **gemeente OOSTKAPELLE**.
Scriba is nu: P.A. Bolle, Loodhol 27,
4364 CA Grijskerke, tel. (0118) 592483,
e-mail: oostkappellescriba@saronkerk.nl

* Pag. 356, **gemeente WAARDE**.
Toevoegen: Predikant: Ds. D.W. Tuinier,
Havenstraat 1, 4414 AX Waarde,
tel. (0113) 503461,
e-mail: dwtuinier@kliksafe.nl

KERKNIEUWS

■ BEROEPINGSWERK AANGENOMEN

Naar Emmeloord:
kandidaat P.G. Heijkamp te Elspeet,
die bedankte voor de overige op hem
uitgebrachte beroepen.

BEROEPEN

Te Barneveld-Zuid:
ds. J.M.D. de Heerte Middelburg-Centrum.

BEDANKT

Voor Carterton (Nieuw-Zeeland):
ds. G. Clements te Gouda;
Voor Leiderdorp:
ds. G.W.S. Mulder te Zoetermeer.

■ GEMEENTE STAD AAN 'T HARINGVLIET AFD. VAN GEMEENTE MIDDELHARNIS

Tijdens de 9 september 2013 gehouden vergadering besloot de classis Tholen een commissie in te stellen om het zelfstandig voortbestaan van de gemeente Stad aan 't Haringvliet te onderzoeken. De onderzoeksresultaten en aanbevelingen van genoemde commissie hebben de classis tijdens haar vergadering van 15 januari 2014 doen besluiten om de gemeente van Stad aan 't Haringvliet per 15 januari 2014 voorlopig als afdeling van de gemeente Middelharnis te laten voortbestaan.

*Toen mijn kinderen jong waren,
sprak ik veel met hen over de Heere.
Nu ze groot geworden zijn,
spreek ik veel met de Heere
over mijn kinderen.*

Wulfert Floor

BERICHTEN

■ AFSLUITING JUBILEUMJAAR HELPEDE HANDEN

Zang- en muziekavond

In 2013 bestond Helpende Handen 40 jaar. Het jubileum wordt **zaterdag 8 maart** afgesloten met een zang- en muziekavond in de Adventkerk van de Gereformeerde Gemeente, Vijftien Morgen 51, Veenendaal. Aanvang: 19.00 uur.

De opening en sluiting worden verzorgd door ds. W. Visscher. C.M. Hazenboom, voorzitter van Helpende Handen, zal een appelwoord spreken. Tienerkoor Jedidjah en ensemble Con Passione o.l.v. Jan Hendrik van Schothorst zorgen voor het muzikale en vocale gedeelte. Mensen met een beperking mogen aan een gedeelte van het programma actief meedoen door mee te zingen met het koor of door met het ensemble mee te spelen (zelf muziekinstrument meebrengen). Collecte voor Helpende Handen.

Reünie met broodjes en soep

Vanaf 17.00 uur is er voor ieder die dat wil gelegenheid een broodje en soep te nuttigen. In de afgelopen veertig jaar hebben tallozen zich voor Helpende Handen ingezet. En nog steeds zijn vele vrijwilligers actief. Dit is een goede gelegenheid om oude bekenden te ontmoeten en nieuwe gezichten te zien.

Voor dit deel van het programma wordt een bijdrage gevraagd van € 5,00 per persoon. Aanmelding hiervoor is noodzakelijk en kan via www.helpendehanden.nl/40jaar of 0348 48 99 70.

■ MUZIEKAVOND TE UTRECHT

Muziekavond op **zaterdag 1 februari** in de Westerkerk van de Gereformeerde Gemeente van Utrecht, Catharijnekade/hoek Bergstraat 24. Ds. A.J. de Waard zal enkele van de te zingen psalmen kort inleiden. De organisten begeleiden de samenzang en spelen een aantal orgelsolo's (o.a. vierhandig). Daarnaast brengt een vocaal ensemble liederen ten gehore en zijn enkele harpsolo's te beluisteren. Aanvang: 19.30 uur, sluiting: rond 21.15 uur.

■ CD OP SAMENZANG VANUIT HASSELT

Recent is er een cd met samenzang opgenomen in de Grote of Stephanuskerk

te Hasselt. Student M.T. Al-Chalabi heeft gemediteerd over ellende, verlossing en dankbaarheid; deze meditaties zijn afgedrukt in het bouklet van de cd. Samenzang van Psalmen met ook Genemuider bovenstem, organist Martin Weststrate. Prijs: € 14,95, excl. verzendkosten. Op-

brengt is t.b.v. de Theologische School. Te bestellen: tel. 0113 212122 of via mail: mjweststrate@kliksafe.nl

■ LEZING VOOR FEBE TE MAARTENSDIJK

De vereniging van werkers in de gezondheidszorg, Febe, nodigt u uit voor het bijwonen van een lezing op **donderdag 20 februari**, aanvang: 19.30 uur, in het Hervormd Centrum te Maartensdijk, Dorpsweg 42B. Spreker: dr. A.A. de Lely, psychiater.

Onderwerp: "Zorgvragers met psychische problematiek". Subthema: balanceren rondom grenzen.

Iedereen is hartelijk welkom!

KERKDIENTEN

■ ZONDAG 2 FEBRUARI 2014

Aagtekerke 9.30 (H.A.) en 19.00 uur ds. J.M.D. de Heer; Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; Aalst 14.30 uur ds. J. Schipper; Alblasserdam 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Amsterdam-Noord 15.30 uur ds. P. Mulder; Apeldoorn 10.00 en 18.00 uur ds. W. Visscher; Arnhem 15.30 uur ds. R. Kattenberg; Barendrecht 10.00 en 16.30 uur ds. L. Terlouw; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. D. de Wit; Beekbergen 19.00 uur ds. J.M. Kleppe; Benthuizen 15.30 uur ds. W. Harinck; Berkenwoude 19.00 uur ds. M. Joosse; Bodegraven 10.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil en 19.00 uur ds. B. Labee; Borssele 18.00 uur ds. R.A.M. Visser; Boskoop 16.30 uur ds. M. Golverdingen; Breda 10.00 uur ds. M. Golverdingen en 14.30 uur ds. H. Hofman; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. W. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. A. Moerkerken en 18.30 uur stud. H.A. van Zetten; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; Delft 10.00 uur ds. H. Paul; Deventer 18.30 uur ds. R. Kattenberg; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur ds. H. Hofman; Elspeet 10.00 en 18.30 uur (H.D.) ds. G. van Manen; Emmeloord 9.30 en 16.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Enkhuizen 9.30 en 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Enschede 15.30 uur ds. A.P. Baaijens; Enter 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. A.P. Baaijens; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. P. Melis; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. C. Hogchem; Goes 9.30 (H.D.) en 18.00 uur ds. C.J. Meeuse; Gorinchem 10.00

en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. G. Clements; Goudswaard 18.00 uur stud. P.D. den Haan; 's-Gravenhage 16.30 uur ds. J.S. van der Net; 's-Gravenpolder 18.00 uur ds. S.W. Janse; 's-Gravenzande 16.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Groningen 10.00 en 16.00 uur ds. J.B. Zippo; Haamstede 15.00 uur ds. J.M.D. de Heer; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur ds. M. Joosse; Hilversum 10.00 en 18.00 uur stud. W.A. Zondag; Hoedekenskerke 17.00 uur ds. G.J.N. Moens; Hoofddorp 9.30 en 16.00 uur stud. H. van der Heiden; Hoogeveen 18.00 uur ds. K. Boeder; Houten 17.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Kampen 9.30 en 15.00 uur ds. J. IJsselstein; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. G. Beens; Kortgene 14.30 uur ds. C. van Krimpen; Krabbendijke 9.30 en 18.00 uur ds. C. Sonneveld; Kruiningen 9.30 en 18.00 uur ds. G. Bredeweg; Leerdam 10.00 en 18.00 uur ds. J. Schipper; Leiderdorp 15.30 uur ds. H. Paul; Lelystad 19.00 uur ds. J. IJsselstein; Lisse 15.00 uur stud. W.A. Zondag; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur ds. G.J.N. Moens; Middelburg-Zuid 9.30 en 16.00 uur ds. J.J. Tanis; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. S. Maljaars; Mijdrecht 10.00 uur ds. J.J. van Ekeveld; Moerkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Nieuw-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. A. Vermeij; Nieuwdorp 9.30 en 14.00 uur ds. C. van Ruitenburg; Nieuwerkerk 9.30 uur ds. S.W. Janse; Nieuwe-Tonge

14.30 uur ds. E. Bakker; Nijkerk 9.30 uur ds. J.M. Kleppe en 18.30 uur ds. A. Schot; Nisse 16.30 uur ds. C. van Ruitenburg; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur (H.D.) ds. A. Schot; Oosterland 10.00 uur ds. A.J. Gunst; Opheusden 10.00 en 18.30 uur ds. G.M. de Leeuw; Oud-Beijerland 9.30 en 15.30 uur stud. P.D. den Haan; Oudemirdum 19.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Poederoijen 14.30 uur ds. J. van Rijswijk; Poortugaal 9.30 uur ds. C. Neele; Poortvliet 18.30 uur stud. H. Brons; Puttershoek 15.00 uur ds. W.J. Karels; Rhenen 10.00 (H.D.) en 18.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk 9.30 (H.A.) en 17.00 uur ds. G. Pater; Ridderkerk-Slikkerveer 19.00 uur ds. L. Blok; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur ds. J. van Laar; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. A. Schreuder; Rilland-Bath 9.30 uur ds. C. Harinck en 14.00 uur ds. D.W. Tuinier; Rotterdam-Alexanderpolder 10.00 uur ds. B. van der Heiden en 17.00 uur ds. J.J. van Ekeveld; Rotterdam-Centrum 10.00 uur ds. J. Mijnders en 17.00 uur ds. M.J. van Gelder; Rotterdam-IJsselmonde 15.30 uur ds. A.T. Huijser; Rotterdam-Zuidwijk 19.00 uur ds. W. Silfhout; Scherpenzeel 9.30 en 18.30 uur ds. E. Bakker; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. A. Verschuure; Sint Annaland 9.30 en 14.30 uur stud. H. Brons; Sliedrecht 9.30 en 18.00 uur ds. A.T. Huijser; Soest 9.30 uur ds. J.S. van der Net en 19.00 uur ds. A.A. Brugge; Sprang-Capelle 14.30 uur ds. M. Karens; Stad aan 't Haringvliet 15.00 uur ds. S. Maljaars; Stolkwijk 10.00 en 19.00 uur ds. G. Hoogerland; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. R.A.M. Visser; Terwolde - De Vecht 9.30 en 14.30 uur (H.D.) ds. K. Boeder; Tholen 18.30 uur ds. C. Harinck; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. P. Mulder; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. G. Mouw; Urk 10.00 (H.A.) en 17.00 uur ds. J. van Belzen; Utrecht 10.00 en 18.30 uur ds. A.J. de Waard; Veen 9.30 uur ds. M.J. van Gelder en 18.00 uur ds. B. van der Heiden; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur (H.D.) ds. B. Labee; Vlaardingen 10.00 en 16.00 uur stud. H.A. van Zetten; Waarde 9.30 en 18.00 uur (H.D.) ds. D.W. Tuinier; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. M. Mondria; Wageningen 15.30 uur ds. A. Verschuure; Werkendam 10.00 (H.D.) en 18.00 uur ds. M. Karens; Westzaan 19.00 uur stud. H. van der Heiden; Wierden 15.00 uur ds. J. van Laar; Woerden 10.00 uur ds. J. Driessen en 19.00 uur ds. G. Clements; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. C. van Krimpen; Zoetermeer 10.00 en 18.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Zwijndrecht 16.30 uur ds. A.J. Gunst; Zwolle 15.00 uur ds. G. van Manen.

■ DINSDAG 4 FEBRUARI 2014

Melissant 19.30 uur ds. B. van der Heiden; Uddel 19.30 uur ds. G. Mouw.

■ WOENSDAG 5 FEBRUARI 2014

Aalburg 19.30 uur ds. J. van Rijswijk; Bra-
kel 19.30 uur ds. G. Pater; Ermelo 19.30
uur ds. P. Melis; Hilversum 19.45 uur ds.
F. Mulder; Hoogeveen 19.30 uur ds. A.
Schreuder; Leiderdorp 19.30 uur ds. J.S.
van der Net; Meeuwen 19.30 uur ds. A.J.
Gunst; Nisse 19.30 uur ds. E. Bakker; Nun-
speet 0.00 uur ds. A. Schot; Ooltgensplaat
19.30 uur ds. J. Schipper; Oud-Beijerland
19.30 uur ds. G. Hoogerland; Oude-Tonge
19.30 uur ds. G. van Manen; Puttershoek
19.30 uur ds. J.W. Verweij; Rijssen-Noord
19.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rotterdam-
IJsselmonde 19.30 uur ds. J. van Belzen;
Scherpenzeel 19.30 uur ds. A. Verschuure;
Veenendaal 19.30 uur ds. B. Labee.

■ DONDERDAG 6 FEBRUARI 2014

Barneveld-Zuid 14.00 uur (huw.bev.) ds.
G. Beens; Beekbergen 14.30 uur (huw.
bev.) ds. C. Hogchem; Capelle a/d IJssel-
Middelwatering 19.45 uur ds. W. Silfhout;
Delft 19.30 uur ds. A. Vermeij; 's-Graven-
zande 19.45 uur ds. W. Visscher; Leerdam
19.30 uur ds. J. Schipper; Marknesse
19.30 uur ds. J. van Belzen; Nieuwer ter
Aa 19.45 uur ds. J.J. van Ekeveld; Nieu-
we-Tonge 19.30 uur ds. C.J. Meeuse;
Oosterland 19.30 uur ds. J.M.D. de Heer;
Spijkenisse 19.45 uur ds. A. Schreuder;

Sprang-Capelle 19.30 uur ds. S. Maljaars;
Uddel 18.00 uur (huw.bev.) ds. G. Mouw;
Veenendaal 14.00 uur (huw.bev.) ds. B.
Labee; Westzaan 19.30 uur ds. M. Mon-
dria; Zwijndrecht 19.30 uur ds. A. Schot;
Zwolle 19.30 uur ds. G. Bredeweg.

■ VRIJDAG 7 FEBRUARI 2014

Ridderkerk 14.30 uur (huw.bev.) ds. G. Pa-
ter; Rijssen-Zuid 14.00 uur (huw.bev.) ds.
A. Schreuder.

■ EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 2 FEBRUARI 2014

Alkmaar (Willem Buytewechstraat 2, Alk-
maar) 10.00 en 16.30 uur evang. G. Baan;
Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30
en 17.00 uur evang. J. Krijgsman; Em-
men (Prinsesselaan 6 I) 9.30 en 15.30 uur
evang. C. van Drunen; Leeuwarden (Ach-
ter de Hoven 2c) 9.30 en 16.00 uur evang.
S. de Visser; Tilburg (Offenbachstraat
105) 10.00 en 18.30 uur evang. H.J. van
den Boogaart.

Voor alle in dit nummer genoemde
toekomstige data geldt:

Indien de Heere wil en wij leven.

ADVERTENTIES

**MASSALE ZANG-
EN ORGELAVOND**

**GROTE OF ST. MAARTENSKERK,
ZALTBOMMEL**

D.V. ZATERDAG 5 APRIL 2014
AANVANG 19.00 UUR

Boezemingskerk Rotterdam, 1907
(Collectie: Gemeentearchief Rotterdam)

M.M.V.
Mannenkoor 'Rehoboth' - Geldermalsen
Mannenkoor 'Salvatori' - Nunspeet
Mannenkoor 'Ethan' - Yerseke
Spreker: ds. D. de Wit
Toegang gratis - Veel samenzang

Collecte t.b.v. Theologische School Geref. Gemeenten

Deze avond wordt mede mogelijk gemaakt door: accon avm

Bed en Breakfast Jacolina

Ontspannen in eigen sfeer, in
de Betuwe. Landelijke plek,
comfortabele ruime kamers
www.benb-jacolina.nl

Jonge vrouw (34 jaar) zoekt
huishoudelijk werk onder
schooltijden in omgeving
Alblasserdam / H. I. Ambacht.
Tel. 06-14777469

5e BETUWSE MANNENZANG
Grote of St. Maartenskerk in Tiel
D.V. vrijdag 7 februari 2014, 19:30 uur
Niet-ritmische psalmzang met
bovenstem, orgel en trompetten!
Info: [www.betuwsemannenzang.
webklik.nl](http://www.betuwsemannenzang.webklik.nl)
Organisatie: A.J. Karens

REIZEN ISRAËL-JORDANIË / AMERIKA

12-daagse reis

Israël

toplocaties hotels
prachtig programma
vertrek 22 april
o.l.v. Cees van den
Bovenkamp

6-daagse reis

Jordanië/Israël

met o.a. berg Nebo,
Petra, Kerak, Wadi
Rum, Timna, de Negev
en Jeruzalem
met deze reis gaat
mee Ds. A. Schot
vertrek 16 juni

12-daagse reis

Amerika

met o.a. Chicago, Lake
Michigan, Grand Rapids
(kerkdiensten zondags),
Shipshewana (Amish).
vertrek 8 september
o.l.v. Cees van den
Bovenkamp

Reisgids 2014 is uit!

Margrietstraat 30, 4401 EZ Yerseke | Tel. 0113-573681
Mob. 06-22296733 | info@burgtours.nl | www.burgtours.nl

Te huur onze woning in Apeldoorn
vanaf zaterdag 12 juli tot zaterdag 8
augustus (€ 275 pw); dichtbij bos en
zwembad. T: 055 5420578.

T.H. Ruime 7-pers. chalet
op camping **De Wolfskuylen**
in Drenthe.

Tel. 0341-561699/ 06-23735516

Rijssen/Holten Te huur ruime
6 pers. stenen bungalow met cv,
ww, wasm, droger. Ruime tuin
met veel privacy en op het zuiden.
Info 0180-521219

 etrona.nl

**Gespecialiseerd in witgoed
Grote merken tegen scherpe
prijzen!**

Onder andere:

- Koelen & vriezen
- Afzuigkappen
- Vaatwassers
- Kookplaten
- Wassen & drogen

Grachtweg 39 Lisse / 06-42637663 /
info@etrona.nl

TE KOOP: set zeer fraaie ELEKTRISCHE FIETSEN

Gazelle orange excellent innergy,
2011, 8 versnellingen. Luxe
comfortfietsen met gouden
accu, voor een grote actieradius,
onderhoudsarm, geruisloze motor
enz. (Nieuw prijs 2699,00 per fiets)
nu voor de set 1x dames 1x heren.
incl. tassen 2800,00 euro.
tel. 0613256610. (Stroe gld)

ORGELIMPROVISATIECURSUS

Gerf. Gem. kerk Oud Beijerland
DV. Di.18 t/m Za.22 febr. o.l.v.
www.gijsbertlekkerkerker.nl
psalm 121 met 12 variaties
tel: 0348 444 780

Zeeland: Te huur nog div. mog.
luxe 4 pers.chalet voor echtp(aren)
op nw. locatie van Schoolzicht.
Veel ruimte rust en prive.
Vlakbij strand, duinen
en de mooiste plekjes.
Kijk op www.onsduinpannetje.nl
Tel. 06- 27379030

 HARKES
Begravenissen

Dokter Hamburgerlaan 59
2771 JR Boskoop

www.harkesbegravenissen.nl

Wij verzorgen alleen begravenissen

0172 - 21 21 22

SHG biedt u passende zorg

Uitgaande van de
Gereformeerde Gemeenten in
Nederland biedt de SHG zorg
die aansluit bij uw manier van
leven. Bijbelse normen en
waarden vormen daarin de basis
voor uw en onze
dagelijks levenshouding en
mediagebruik.

DE GRATIS ZORGBROCHURE ZENDEN WIJ U GRAAG TOE

Kraamzorg

Bel 0187 - 4891 73
b.g.g. 0342-492155
ma - vr: 9.00 - 11.00 uur
en van 13.00 - 15.00 uur
vr: ook van 19.00 - 21.00 uur

Thuiszorg

Bel 0166 - 65 26 05
ma - vr: 9.00 - 11.00 uur
vr: ook van 19.00 - 21.00 uur

waardevol
Leven

Met thema's als:

orgaan-donatie, dementie,
eenzaamheid, anticonceptie,
sedatie, abortus, mantelzorg,
levenseinde, reanimatie.

NIEUW!
€ 17,50

Bestellen via www.npvzorg.nl/waardevolleven

 npv
Zorg
voor het leven

VAN STAVEREN

Begravenisverzorging

Sumatrastraat 11 ~ 2405 EM Alphen aan den Rijn

Dag en nacht bereikbaar, in elke regio

(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begravenissen

De Ds. G.H. Kerstenschool te Yerseke:

- is een school met 18 groepen, telt zo'n 400 leerlingen waarvan 150 in de bovenbouw.
- is gesitueerd in een prachtig schoolgebouw en staat in een rustige wijk.
- heeft haar missie voor de huidige schoolplanperiode als volgt geformuleerd:
"Werken aan MeerWaarde"
- werkt aan verschillende trajecten in het kader van schoolontwikkeling: Engels, HGW, e.a.
- participeert sinds 2012 met een aantal andere basisscholen in het project "News2learn" een methodiek in ontwikkeling, voor mediaopvoeding en begrijpend lezen.
- werkt binnen de federatieve vereniging Colon samen met de 24 andere Zeeuwse reformatorische basisscholen.
- is te vinden op het volgende adres: Jolstraat 1, 4401 JC, Yerseke.

Het bestuur van de
Ds. G.H. Kerstenschool te Yerseke
zoekt per D.V. 1 April een:

Enthousiaste collega voor groep 8

Bent u:

- zelfstandig en tevens teamgericht
- transparant in uw werkhouding
- geïnteresseerd in het oudere kind

Hebt u:

- visie op het onderwijs aan de hoogste groepen
- zin om in een enthousiast team aan de slag te gaan
- interesse in een volledige weektaak tot de zomervakantie met een mogelijk vervolg na de vakantie.

Vindt u:

- de boodschap van Gods Woord de kern van het onderwijs
- het een uitdaging om leerlingen te leiden/begeleiden in de laatste fase van de basisschool
- het samenwerken aan MeerWaarde van belang

Behoort u:

- tot de (Oud) Gereformeerde Gemeenten (in Nederland)

Stuur dan vóór D.V. 15 februari een sollicitatiebrief (voorzien van een recent C.V.) aan de secretaris van het schoolbestuur:
Dhr. J.F. Goud, Postbus 104, 4400 AC Yerseke
U kunt uw sollicitatie ook mailen: jaccogoud@solcon.nl

Heeft u vragen, wilt u aanvullende informatie ontvangen of wilt u een bezoek brengen aan onze school?

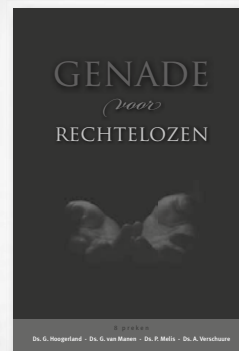
Neem dan contact op met:
dhr. E.J. de Korte (0113-571678 of 06-53508853)
of dhr. C.J. van der Hart (0113-571678 of 0113-502905)

Ds. G.H. Kerstenschool

NIEUW VERSCHENEN

8 preken door
ds. G. Hoogerland - ds. G. van Manen
ds. P. Melis - ds. A. Verschuure

€ 12,90

**Netto opbrengst
t.b.v. kerkverbouw
Geref. Gemeente
Krabbendijke**

Dit boek is te bestellen bij contactpersoon actiecommissie:
A.M. Bliëk
Oostweg 71
4413 BS Krabbendijke
Tel. 0113-501282
E-mail: ambliëk@kliksafe.nl

Reserveer nu uw vakantie 2014 bij vakantieoord Holsappel in Zuna bij Rijssen

v.a.g.v. 6 t/m 8 pers bungalows' ligt aan nieuw natuur gebied met veel fiets en wandel mogelijkheden.
Januari, Februari, en Maart
€ 75,- excl p/w max. 2 weken
tel 0548-512790 of kijk op www.vakantieoordholsappel.nl

WWW.DEFOTOKAARTENSHOP.NL

Voor de leukste fotokaarten.
Kijk snel... **Gehele opbrengst voor de Z.G.G.** Flinke korting voor verkopeningen/acties.

Kamer te huur in vrijstaande woning te **Barneveld**. Op 500 mtr vanaf station. Meer informatie? Bel naar 06-50487465
b.g.g.jantine@hardemanisolatie.nl

Camping Bergzicht
T.h. luxe 6 pers stacaravan
Nog vrij wk 27 / 28 / 30 / 36
www.zwinselhuren.webklik.nl
06-25044921 of 06-39799410

Te huur op **camping De Hofstee** in Nunspeet, luxe chalet, 4-5 personen. Wasm. en fietsen aanw. Bel naar 0341-745216 of 06-37180674 voor info.

KLASSIEKE ORGELS...

Johannus Eminent
Domus Monarke
Cantilena enz.

Ruime ervaring in zaal- en kerkorgels

Stolk Orgels

NIEUWERKERK A/D IJSSEL
Vrijheidslaan 55 - tel. (0180) 31 56 52

Krabbendijke
Nederhemert Nrd.
Papendrecht

www.stolkorgels.nl

VERHUIZERS MET MÉÉR INHOUD

Verhuizen? Kies voor de erkende vakspecialisten van **R. Vlot & Zn.** of **Kattenberg**. Voor particulieren, bedrijven, scholen en (zorg)instellingen; wij kunnen u compleet zorgeloos verhuizen!

VLOT EN KATTENBERG.
Specialisten van huis uit.

verhuizingen
Kattenberg

Kattenberg Verhuizingen
033 - 465 67 75
www.kattenberg.nl

MONDIAL MOVERS
R. Vlot & Zn Verhuizingen

R. Vlot & Zn. Verhuizingen
0184 - 61 61 66
www.rvlot.nl

**ERKENDE
VERHUIZERS**

De Betuwehof Ouderenzorg verhuist naar nieuw pand

De Betuwehof Ouderenzorg hoopt in D.V. februari 2014 te verhuizen naar een nieuw pand op een unieke rustige en landelijke locatie! De Betuwehof is een verpleeghuis voor ouderen met een toenemende zorgvraag in eigen sfeer met optimale zorg afgestemd op uw behoeften.

Wij hebben daardoor de mogelijkheid voor nieuwe opnames. U bent van harte welkom voor een geheel vrijblijvende bezichtiging en het bespreken van de mogelijkheden voor uw zorgvraag. Nieuwe aanmeldingen worden behandeld in volgorde van aanmelding.

- **Verzorging en verpleging**
- **Begeleiding**
- **Dagbesteding**
- **Logeerfunctie**
- **Terminale Zorg**
- **Revalidatiezorg**
- **Betaalbare zorg**
- **Eigen identiteit**

*Persoonlijke zorg
in eigen sfeer*

De Betuwehof Zorg

Rijnbandijk 57a
4043 JJ Opheusden
Tel: 06-49 49 59 33
Fam. A.P. Hak
info@betuwehof.nl
www.betuwehof.info

Te huur chalet voor alleenstaande bij
particulier. Omgeving Lunteren.
Tel. 06-53521327

Vrouw 56 jaar oud, uit Canada,
Ontario, **zoekt woonruimte** bij een
familie / echtpaar van de G.G. te VL.
Mijn beroep is ziekenverzorgster.
Ik kerk bij ds. E. Hakvoort, Norwich.
Tel. 001 5196885255

ES Vakanties
Vakanties in eigen sfeer

**Voordelig met het hele gezin in
eigen sfeer naar zon, water en
bergen?**

Voor €495,- all-in per week staat
uw starcavan in Oostenrijk klaar.
Nederlandstalige kerkdiensten
en recreatieactiviteiten
voor jong en oud.
Meer info www.es-vakanties.nl
of bel 055 3030083

www.casafamiliasalland.nl

Samen er eens tussenuit? Kijk op de
site voor meer informatie. Buiten
het hoogseizoen verblijft u een hele
week in 1 van onze bungalows voor
€189,- Rust, ruimte en recreatie.

Praktijk den Uijl

*biedt hulp vanuit een Bijbelse visie
aan kinderen, jongeren
en volwassenen bij o.a.:*

- Verlies- en rouwverwerking
- Seksueel misbruik en seksverslaving
- Opvoedingsvragen en opvoedingsondersteuning
- Laag zelfbeeld en faalangst
- Problemen binnen huwelijk, gezin en/of relatie
- Weinig zelfvertrouwen
- Arbeidsproblemen en burn-out
- Vragen rondom persoonlijkheid en gedrag
- Talent en hoogbegaafd
- Andere problemen waar u mee 'zit' en over wilt spreken

**Praktijk
den Uijl**
psychosociale hulpverlening
& contextuele therapie

Wormerhoek 14M
2905 TX Capelle a/d IJssel
010 - 7 411 411
06 43 85 85 08
info@praktijkdenuijl.nl

Gesprekslocaties in Capelle a/d IJssel, Barneveld en Yerseke

www.praktijkdenuijl.nl

De Saambinder Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur:

ds. G.J. van Aalst

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie aan:

ds. G.J. van Aalst,
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105
e-mail: gjvanaalst@kliksafe.nl

Redacteur:

ds. C. Neele

Meditaties aan:

ds. C. Neele,
Egge 28, 3171 DE Poortugaal,
tel. 010-5017707
e-mail: c.neele@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten aan:

redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl
Aanlevertijd:

Uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór
de datum van verschijning van De Saam-
binder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk aan:

Kerkelijk Bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: saambinder@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan:

Drukkerij Verloop,
postbus 33, 2950 AA Alblasserdam
tel. 078-6912899, fax 078-6919536
e-mail: saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen **uiterlijk
donderdag** vóór de week van
verschijning aangeleverd te zijn.
Rouwadvertenties **uiterlijk
maandagmorgen 9 uur**.

Advertenties € 1,05 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Kerkelijk Bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: saambinder@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden:

IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v. De
Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):
voor Nederland: € 12,00 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober);
voor het buitenland:
€ 24,- per jaar + extra portiekosten.
Canada \$ 115,-; USA \$ 115,-.

Correspondentieadres

Noord-Amerika:

Mr. A.M. Berman, P.O. Box 20188,
St. Catharines, ON L2M 7W7, Canada
e-mail: purlin@sympatico.ca

*De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijk-
heid betreffende de inhoud van de advertenties
en de (recensies van de) aangekondigde boeken.*

“Die eerste kraamdagen vergeet ik nooit meer”

Kraamzorg door medewerkers met een reformatorische identiteit, dat is **een vertrouwd idee**. Meer informatie? www.rstzorg.nl of bel 0342-42 23 24.

RST Zorgverleners biedt ook **huishoudelijke hulp** en **verpleging & verzorging**

**Te koop gevraagd
Theologische boeken**
0577-401065

Tegels... als geen ander

Ook bij Kroon
TEGELOUTLET
veel keuze, vanaf
€ 3,95 / m²

Vloertegels en wandtegels
Meer dan duizend soorten
Vakkundig advies en gelegd
Vloerverwarming
Altijd scherpe prijzen

KROON
VLOEREN IN STEEN

Energieweg 8c, Meerkerk | tel. 0183-354225 | www.kroonvloereninsteen.nl

Lekker uitwaaien
op Texel... **99**
euro*

De Verrassing
Bungalowpark

www.deverrassing.nl of bel 0222 31 89 06
* vanafprijs voor een midweek, geldig tot de meivakantie 2014

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING
G. WEGENAAR

Tel.: (0318) 526641
Bgg.: (06) 53638114
24 uur per dag bereikbaar

Buurtlaan West 26
3905 JR Veenendaal

Wij verzorgen uitsluitend begrafenissen
www.wegenaar.nl

kina
begravenisverzorging

D.W. Schipper
010-458 31 12
Capelle a/d IJssel

J. Kooijman
0182-58 39 32
Gouda

Dag en nacht bereikbaar

WIJ VERZORGEN ALLEEN BEGRAFENISSEN

Alle nieuwe titels
www.deroeboeken.nl
078 - 6124081

WEER LEVERBAAR!

J. Mastenbroek
**Door Gods hand
gegeven**

Lessen uit het leven van ouderling G. Beens
Gerrit Beens (1910-1998) was een bekende verschijning in Genemuiden. Daarin was hij niet de enige, maar hij was ook een van eeuwigheid gekende en niet alleen hij. De Heere heeft wonderlijk willen werken naar Zijn welbehagen in de harten van een verkeerd en verdraaid geslacht in Genemuiden.

Gait, zoals hij werd genoemd, leefde aanvankelijk naar het goeddenken van zijn hart. Ondanks de genade, verheerlijkt in de voorgeslachten, was er een periode in zijn leven dat hij de kerkdeur inwisselde voor de deur van het café. Tot God in zijn leven kwam en hij het moest verliezen. Hij kwam met alles in de dood terecht. Met hete tranen heeft hij zijn zondige eertijds beweend. We maken in dit boekje kennis met hem, ook als ondernemer in het maatschappelijke leven, als fabrikant, als ambtsdrager. Tevens zijn herinneringen opgenomen van zijn broer en van enkele predikanten.
Geb. 165 blz.

15,90

L. Vogelaar
Het koren is rijp

Uit het leven van ds. F.J. Dieleman
Als een lopend vuurtje ging het bericht door het land: ds. Dieleman is omgekomen; zijn auto is gegrepen door een trein. Een diepingrijpende gebeurtenis: de predikant was nog maar 41 jaar; zijn vrouw bleef achter met negen kinderen. Nog geen zeven jaar was ds. F.J. Dieleman predikant geweest in de Gereformeerde Gemeenten. Hij zou van Yerseke naar Moerkapelle vertrekken. Plotseling was er nu

echter een eind gekomen aan zijn dienstwerk. In dit boek wordt zijn leven beschreven, vooral aan de hand van de herinneringen die zijn weduwe vertelde. Ze overleefde haar man ruim 58 jaar. In haar levensavond noteerde ze: 'Aanmerkt het werk Gods, dat krom schijnt voor de mens en toch recht is in Gods oog en tot Zijn eer.'

Een ouderling uit Poortugaal schreef haar: 'De Heere wist wanneer 't koren geschikt was voor de inzameling.'
Geb. 307 blz.

24,90

Uitgeverij Boekhandel

GK Gebr. Koster

Nairacstraat 17, 3771 AW Barneveld
Tel. (0342) 41 69 86